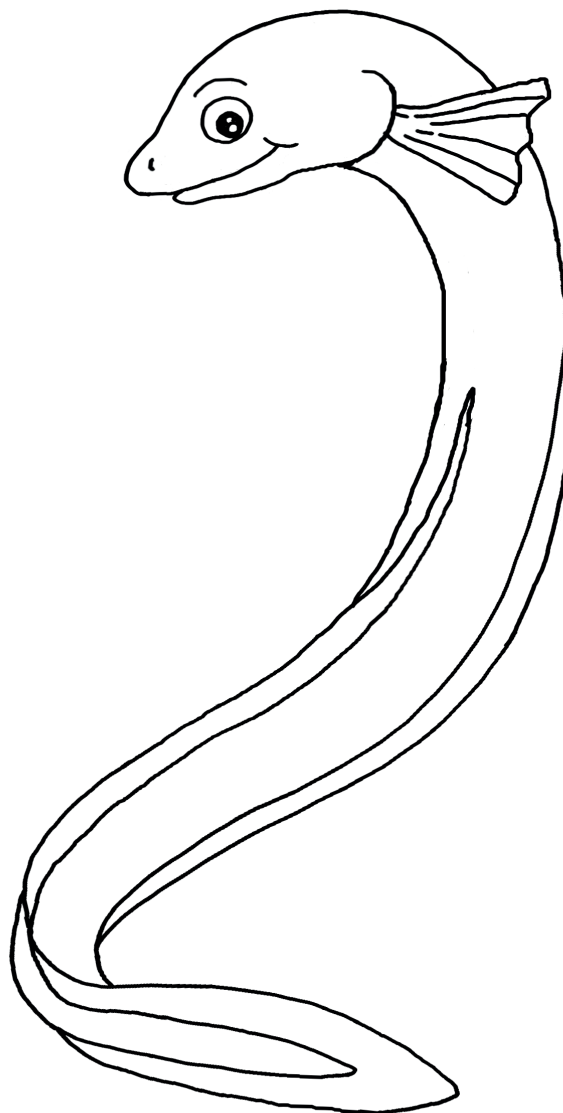

Ålen Ålinårs resa

av Roland Arvidsson

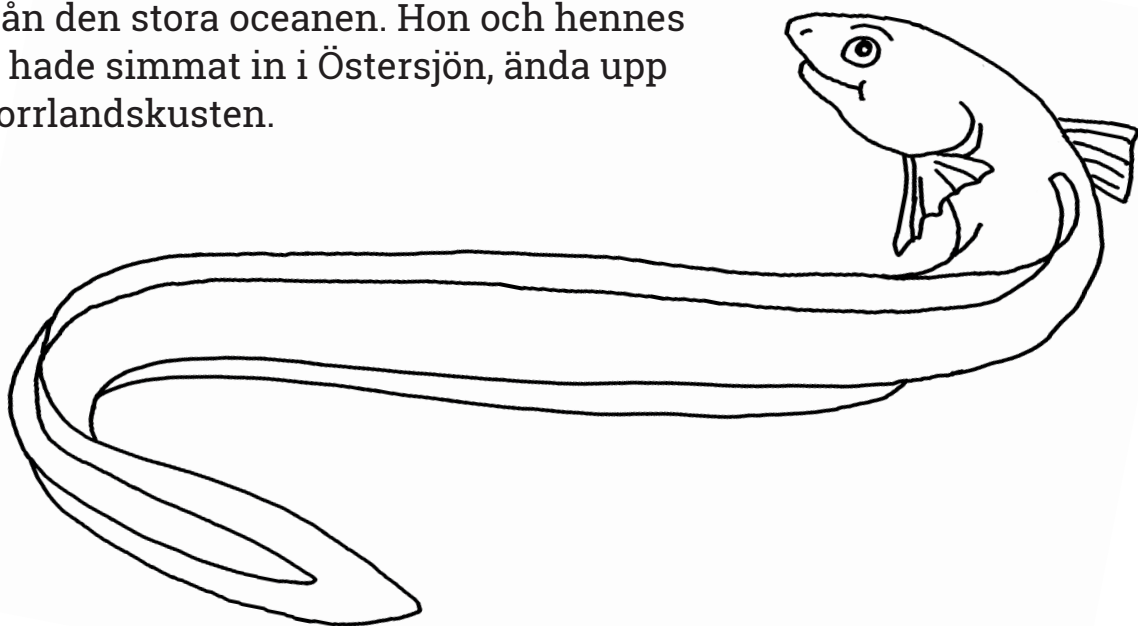
Naturskyddsföreningen

Kapitel 1

Minnen från Atlanten

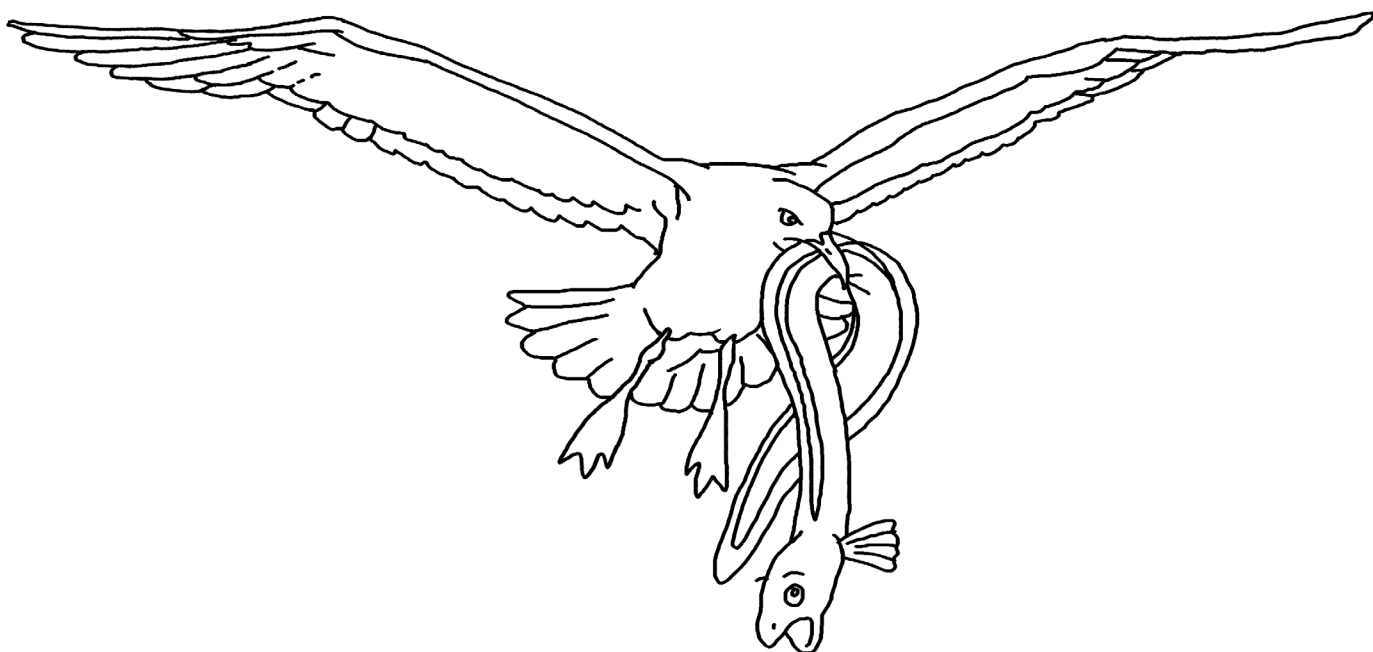
"Vi hade drivit i månader och överlevt på småkryp, ute i Golfströmmen. Det hade inte varit någon semesterresa precis. Många av oss hade blivit uppätta av sardiner, men det var ändå ett stort gäng som kom fram till Skandinavien. Vi kunde känna doften av badstränder när vi närmade oss kusten i Bohuslän. Solkrämer, människosvett och annat exotiskt. Vilka minnen."

Ålhanan Ålinår låg i en brunn och mindes resan genom Atlanten. Det var lugnt här. Gott om mat. Maskar kom in mellan brunnsringarna och ibland ramlade en groda ner från en spricka i locket. Det kunde bli lite långtråkigt ibland. Då drömde sig Ålinår tillbaka till den fantastiska tid då hon och alla kompisar hade kommit hit från den stora oceanen. Hon och hennes gäng hade simmat in i Östersjön, ända upp till norrlandskusten.

Ålinår tänkte tillbaka igen: De hade inte mött några vuxna där ute i Atlanten, men Ålinår hade hört att de brukade ta den mörka och djupa vägen. Vägen tillbaka, när de var vuxna och skulle hem till Golfströmmen och Sargassohavet. Hon drev själv med den varma strömmen på ytan. Från Sargassohavet, mot Europa. Det var tur, för hon och de andra ålarna var ganska små och alldeles genomskinliga. De hade flutit upp i en stor virvel från flera hundra meters djup, nere vid Sargassohavet, mitt ute i Atlanten. Den pärsen hade varit tillräcklig för att nästan ha tagit musten ur dem alla. Men nu närmade de sig Sveriges västkust. De var framme på Atlantens östra sida.

Äntligen såg de botten. En och annan vuxen ål låg och vilade sig mellan stenarna och det slingrande ålgräset. Ett stort stim med små spiggar kom i full fart och buffade på de små glasålarna. Inte elaka. Bara lite burdusa. De små ålarna förstod att det fanns värre faror inåt land. Faror de måste ta sig förbi innan de kunde ta sig upp i mindre åar och bäckar. Många små ålar stannade på västkusten, men Ålinår hängde med ett gäng tjejer in i Östersjön och följde kusten mot norr. En lång resa till. Det var när gänget kom upp i en älv som Ålinår fångades av en fiskmå. Hon åkte med högt upp i luften och långt bort ifrån älven.

Nere på marken höll en gubbe på med sin vattenbrunn och hade tagit av locket. Måsen tappade Ålinår och hon singlarde rakt ner i brunnen. De andra tjejerna reste vidare upp i älven. Sen dess har hon levt här nere. I många år. Alldeles ensam. Hon levde på minnen.

Ålinår slingrade in mellan några stenar, under den nedersta brunnsringen. Hon slumrade och dagdrömde. Minnena kom igen. Glasålarna hade valt lite olika resmål. De flesta, mest killar, stannade ju på västkusten. Åltjejerna var nyfikna på det stora innanhavet Östersjön och alla stora älvar som rann ut där. Mitt emellan älvarna och det lite salta havet skulle det finnas hur mycket god mat som helst. Det kanske var värt den extra resan? De hade splittrats, där i Skagerak. En del hade blivit kompisar under resan och det snyftades lite här och där, när de tog farväl. "Vi ses ju om tjugo år, när alla ska simma hem till Sargassohavet igen", sa någon.

Ålinår blundade och tänkte tillbaka: "Den där killen, han med de snälla ögonen. Jag blev alldeles varm när han tittade på mig i smyg. Jag undrar vart han tog vägen. Upp i Göta älv? Vi hade ögonkontakt ända från Sargassohavet. Han verkade så mysig. Vi kommer aldrig att träffas mer. Tänk om jag hade stannat där, på västkusten? Jag är ju fast här. I en löjlig brunn."

Kapitel 2:

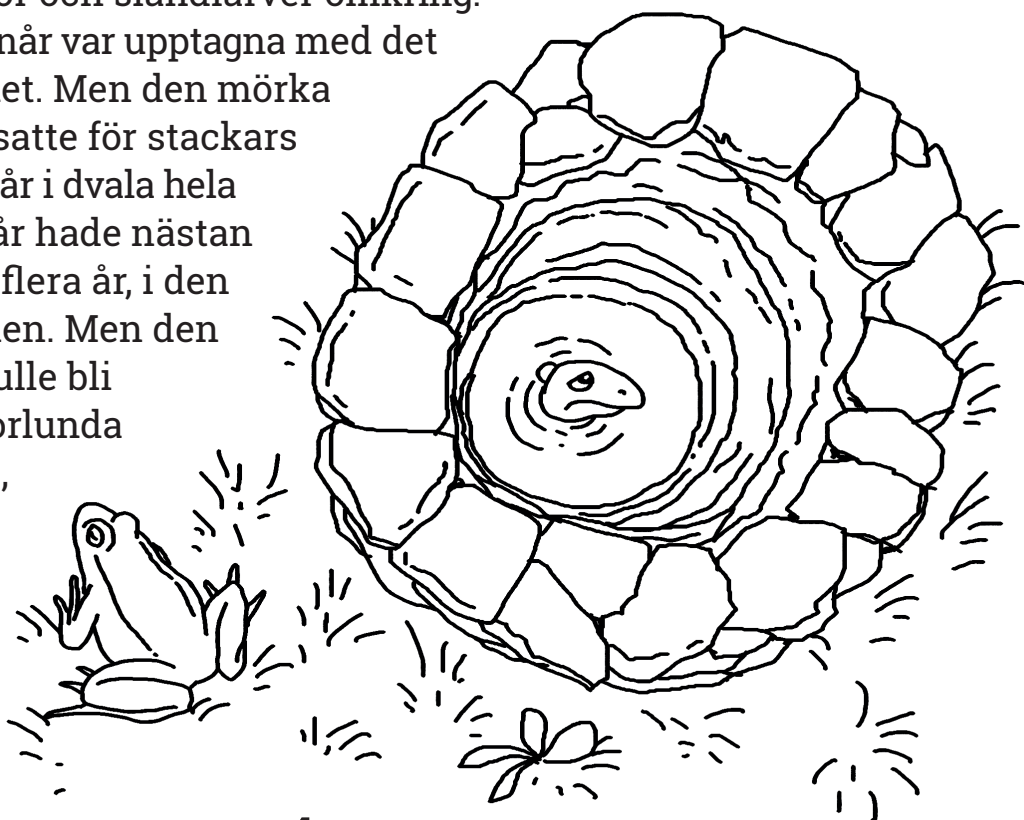
Vårkänslor

Repetition av förra kapitlet:

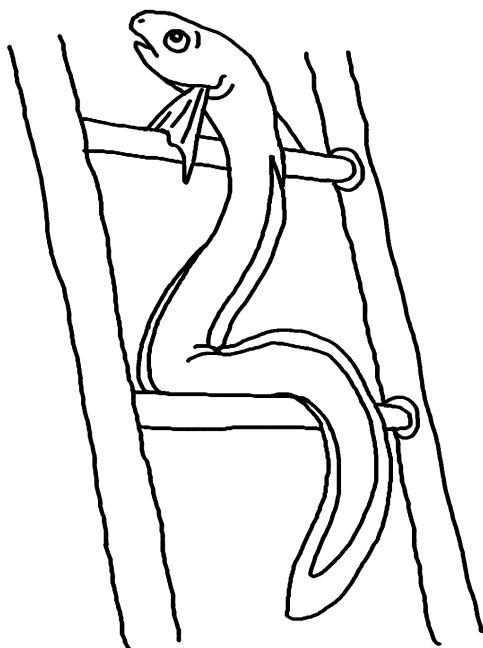
Ålen Ålinår har simmat ända hit från Sargassohavet. Hon har hamnat i en brunn och har bott där i många år. Ålinår mindes att resan i Östersjön inte blev så förskräckligt lång. Inte som färden genom Atlanten. De passerade Öresund och följde kusten upp till Öland. Här vek några av och gav sig in i olika floder, med gott om mat. Andra ålar kände efter med sina inre kompasser och fortsatte norrut. De simmade genom stora skärgårdar. Sedan nådde de Bottenhavet och alla stora älvar som rann ut där. I en bred älv, en bit från havet, hände det. Ålinår blev fångad av en mås och hamnade i Gubbens brunn.

Nu hände det saker i naturen i närheten av Ålinårs brunn: Alla djuren började vakna efter vintern och vårfesten började. Alla snokar samlades i en stor grop och solade sig, för att få upp värme och energi till sommarens jakt. Grodorna kväkte och tjattrade. På botten av dammen bökade kräftor och sländlarver omkring.

Alla utom Ålinår var upptagna med det stora vårstöket. Men den mörka årstiden fortsatte för stackars Ålinår. Ålar går i dvala hela vintern. Ålinår hade nästan varit i dvala i flera år, i den mörka brunnen. Men den här våren skulle bli alldeles annorlunda än alla andra, för henne.

En tisdagsmorgon denna vår öppnades brunnslocket till Ålinårs fängelse. Ljuset strömmade in. Det var dags att rensa brunnen. Någon sänkte ner en stege. En telefonsignal hördes och Ålinår hörde en gubbe svara. Han pratade på och gick iväg, bort ifrån brunnen. Det blev tyst. Ålinår var ensam igen. "Nu eller aldrig!" tänkte Ålinår. Hon slingrade sig upp till det första steget. Halkigt. Hon slingrade sig runt ena sidan av stegen och fortsatte likadant till steg. Och nästa och nästa. Nu var det bara ett kvar.

Men, nu hördes gubbens steg som närmade sig igen. Det blev bråttom. Ålinår tog ett språng. Precis när gubben kom fram flög hon upp och över kanten, och ner i det höga gräset.

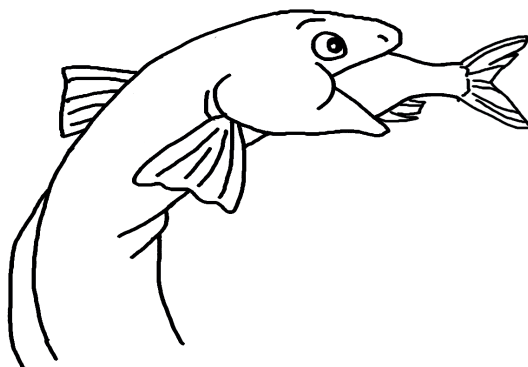
"Hu! Det var en orm i brunnen!" ropade gubben, medan Ålinår rusade fram i vått gräs, rakt ut i friheten. "Orm? Det var det fräckaste!" väste hon. Nu gällde det att hitta vatten. Det var lätt. Älven rann förbi i närheten. Det var tidig vår och hon fick vårkänslor. Hon slingrade ner mot stranden och hittade några löjor. Vilken frukost! Det var skillnad mot de sega maskarna i brunnen. Plötsligt blev det en förskräcklig kalabalik. Vattnet virvlade upp och gruset från botten yrde omkring. En dammlucka, längre upp i älven

hade öppnats. Vattnet från den höga kraftverksdammen forsade genom en turbin som gjorde elektricitet. Det vräkte ut på nersidan och rusade ut i älven. Ålinår sveptes med ner mot havet. Det var tur att hon inte hade varit ovanför dammen och åkt ner genom turbinen. Då hade hon blivit alldeles trasig.

Efter en läskig resa blev strömmen lugnare och till sist blev allt stilla. Ålinår sjönk ner i gräset på en översvämmad äng. Här var det ljummet och stilla. Men inte så länge. I ögonvrån såg hon ett öga som glodde på henne. Hon tittade upp och fick se ett hemskt grin, fullt med sylvassa tänder. En mycket stor gädda, som hade simmat in på det grunda vattnet, för att lägga sina ägg, glodde ilsket på henne. Hon ville inte att en hungrig ål skulle komma och äta upp hennes ungar. Ålinår gömde sig genast i ett dy-hål där hon sedan låg och tryckte hela dagen.

När det blev mörkt slingrade hon sig upp på land och hittade en liten damm. Här fick hon äntligen lugn och ro. Dammen var ett bra ställe att bo på. Ålinår slog sig ner och blev kvar långt in på sommaren. Hon funderade över livet på nätterna och frossade på kräftor, mörtar och insekter om dagarna. Ett härligt liv. Hon åt upp sig efter det snåla brunns-livet och blev riktigt tjock. Hon misstänkte att hon behövde äta sig fet. Något okänt väntade i framtiden, men hon visste inte vad. Det var bara en känsla. Samtidigt blev hon alltmer orolig. Hon ville ut i världen och röra på sig.

Kapitel 3

Sommar i dammen

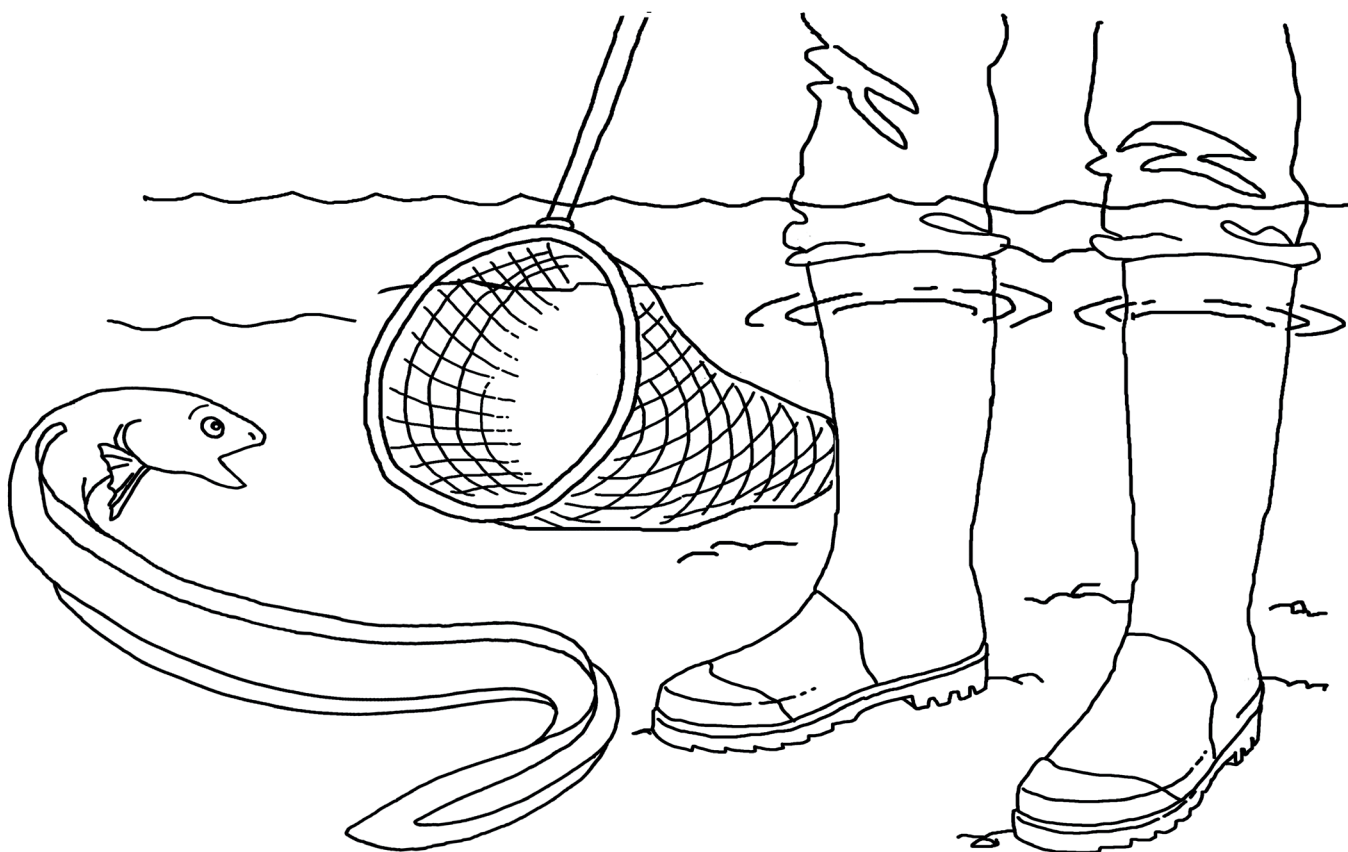
Repetition av förra kapitlet:

Ålen Ålinår har simmat ända till Sverige från Sargassohavet. Hon har hamnat i en brunn och har bott där i många år. Hon lyckades rymma, en dag, och bor nu i en damm, efter många hotande händelser.

Ålinår sov middag. Lugnt och skönt i dammen. Svalor cirklade runt ovanför ytan. De jagade sländor som hade kläckts i vattnet. Hon började fundera om livet: "Här ligger jag i dammens mörker. Tar mig en matbit ibland. Är det ett tråkigt liv? Svalorna där uppe är fria och flyger omkring, ständigt på jakt efter mat. Ingen rast och ingen ro. Lite trist är det här, men jag har i alla fall tid att leva."

Men, vad nu. Är det jordbävning? Allt vibrerade. Nu såg hon vad det var. Ett barn-gäng kom springande med håvar och hinkar. De skulle fånga smådjur och samla dem sina burkar, för att lära sig mer om dem. Det var ju bra. Men de störde Ålinår.

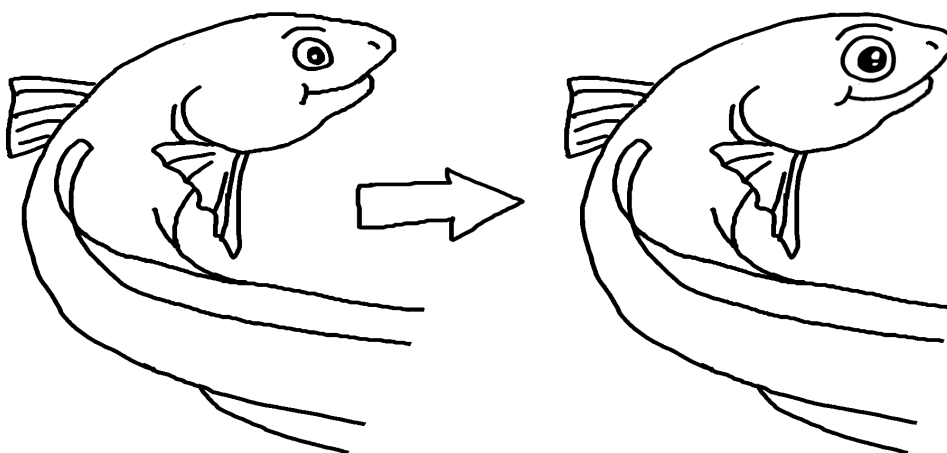
Plötsligt blev det tyst. En röst hördes. "Nu är vi försiktiga och visar hänsyn till djuren. Inte röra omkring i vattnet i onödan. Vi samlar de djur som vi hittar och släpper tillbaka dem sedan." Ålinår låg stilla och väntade. Sen brakade allt loss. Håvar kom susande ner genom vattnet. Stora stövlar klampade omkring i leran.

"Jag förstod att detta skulle hända förr eller senare", sa Ålinår, för sig själv. "Människor är konstiga varelser", tänkte hon. "Först säger deras ledare att det ska vara tyst. Sen blir det ett herrans liv. Man kanske skulle ge sig iväg på semester? Mot havet!"

Det blev sensommar: Det blev också som Ålinår hade tänkt. Hon gav sig i väg mot kusten. Fortsatte mot söder, utmed kusten, ner mot Stockholm. Det kändes som vattnet var saltare åt det hållet. Flera ålar kom och hängde med. De kom från olika älvar och åar. Alla var tjocka och trinda. De hade ätit gott i flera år och nu var de på väg åt samma håll som henne. Mot ett mål som de egentligen inte visste något om.

Nu fortsatte resan mot söder. Vid Öland började Ålinårs ögon värka. De hade nog växtvärk. Hon började se allt ljusare och klarare och ögonen blev faktiskt större.

Hon var inte hungrig längre och kände sig ovanligt spänstig och full med energi. Vattnet började bli ännu saltare här och hon kände igen smaken och doften från sin barndom ute i Atlanten. Nu var det inte så långt till det salta havet i väster. Ålinårs gulaktiga färg på sidorna ändrades till alldeles vitt och ögonen fortsatte växa. Hon hade utvecklats till en äkta blankål. Sådana ålar som skulle simma tillbaka dit de föddes. Till Sargassohavet, ute i Atlanten. Men det visste hon inte.

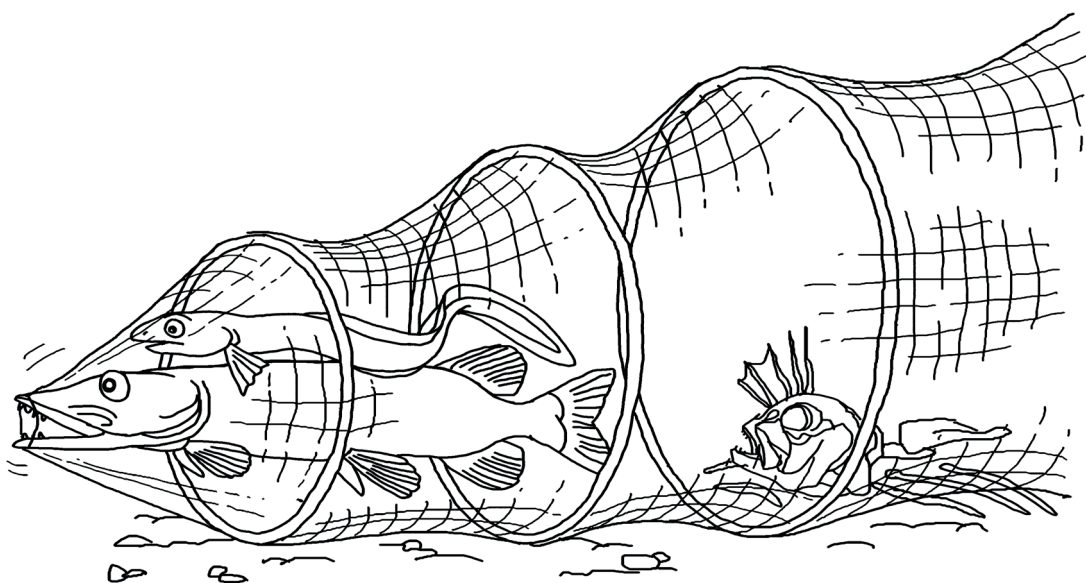
Kapitel 4

Mot Atlanten!

Repetition av förra kapitlet:

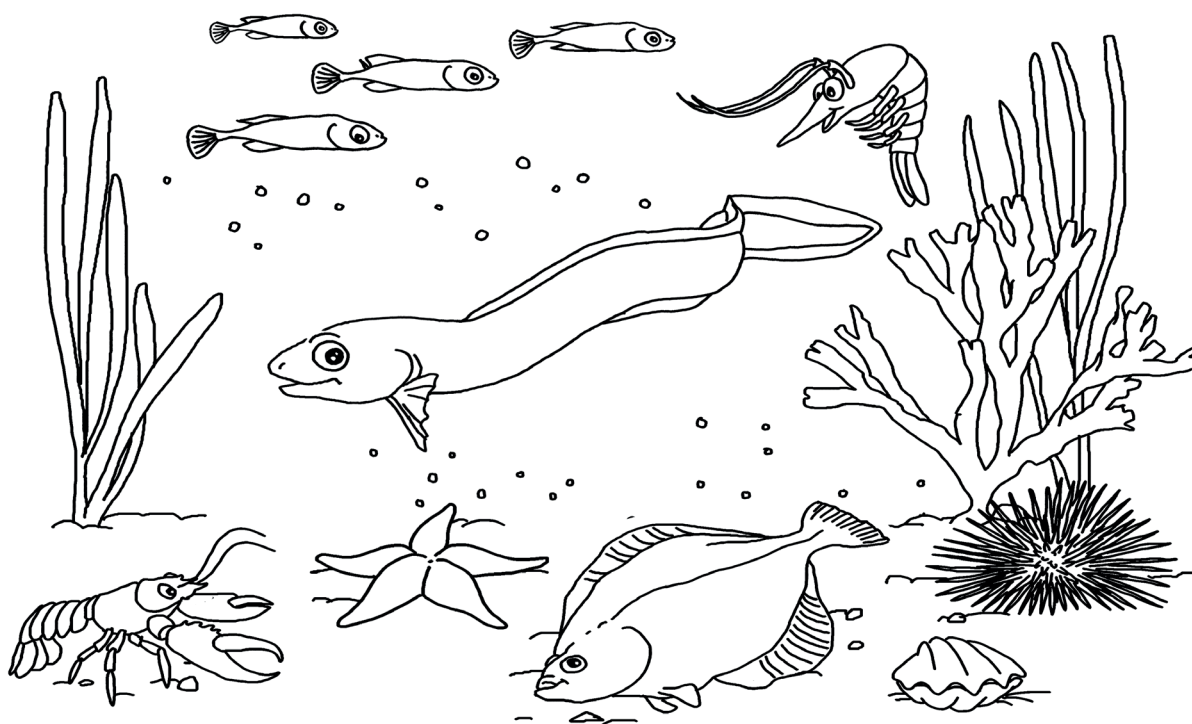
Ålen Ålinår har simmat ända till Sverige från Sargassohavet. Hon har hamnat i en brunn och har bott där i många år. En dag lyckades hon smita ur brunnen och ringlade iväg till en älv, som rann ut i havet. Nu hade hon gett sig iväg på sitt livs semesterresa. Tillbaka till det hav hon kom ifrån.

Ålinår simmade runt en udde, allra längst i söder. Där låg en vägskylt som hade blåst ut bland tången. "Smygehuk", stod det på skylten. En stor ryssja drev omkring i strömmen en bit bort. En sådan där strut av nät, som fiskar simmar in i och fastnar. Om ingen tömmer ryssjan så dör fiskarna. Ålinår råkade simma in i ryssjan och kunde inte vända. Hon var fast, som i brunnen, en gång i tiden. Ryssjan var full med skelett. En spökryssja, en sådan som fiskaren hade förlorat. Längst in låg en stor, levande gädda. Den gnagde på nätet i ryssjan, med sina vassa tänder. Ålinår försökte hjälpa till. Ålar har ju ganska vassa tänder, de också. Efter en stunds gnagande fick de loss en stor nät-reva. De drog och slet och till sist öppnades hela ryssjan och de båda simmade iväg. Vilken lättnad!

Resan fortsatte mot väster. Ålinår simmade under Öresundsbron. En backspegel från en bil, uppe på bron, hade trillat ner i havet. Hon tittade in i spegeln och kände knappt igen sig. Alldeles vit på sidan och jättelika ögon. Det var både hon, men ändå inte hon. Ålinår höll på att förvandlas helt. Hennes personlighet förändrades också. Hon blev rastlös och otålig. Hon hade resfeber. Hela kroppen vibrerade. Vad höll på att hända?

Här var vattnet riktigt salt. Här fanns det också gott om mat. Men det hade Ålinår ingen glädje av längre. Hennes mage hade krympt inför resan till Sargassohavet. Hon var gjord för att bara simma, simma och åter simma från och med nu. Hon skulle leva på hullet. Det var synd, för här var hon omgiven av ett enda stort smörgåsbord med god ålmat. Räkor, barn till humrar, krabbor, ostron, blåmusslor och rom från olika fiskar. Kaviar av bästa sort. Sjöstjärnor. Sjöborrar, flundror och spiggar. Här var det vackra färger överallt. Rödalger, anemoner och gul bandtång. Det här måste vara Skandinavians finrum.

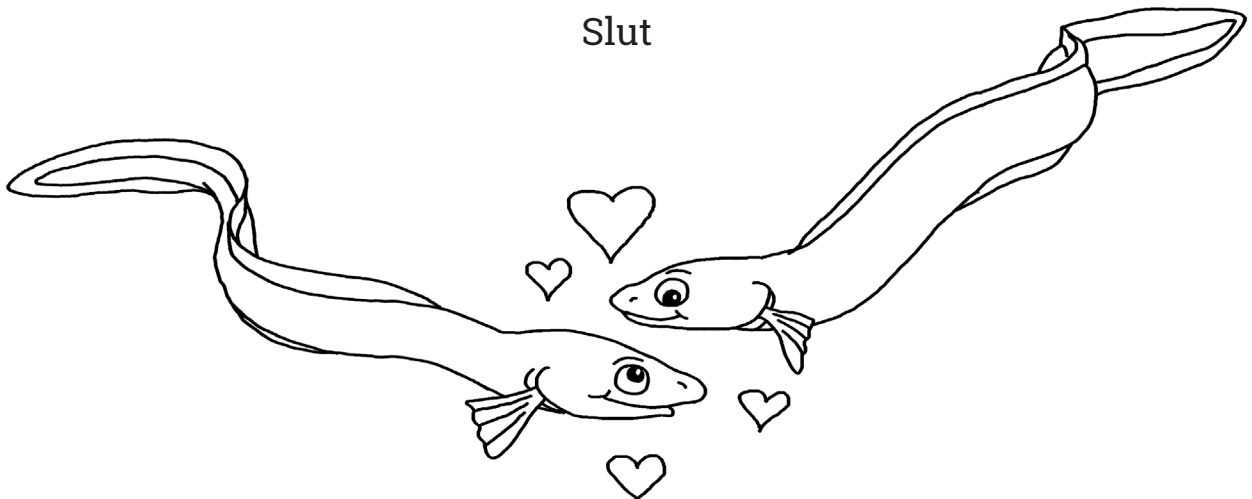

Det hade blivit höst på västkusten. Till vintern skulle alla ålar vara på väg ut i den stora Atlanten. Ålinårs ögon hade fortsatt växa den sista tiden och hon såg allt bättre om natten. Här nere var det trängsel. Blanka ålar överallt. Hon fick syn på ett bekant öga i vimlet. Hon blev alldeles varm och hjärtat bultade.

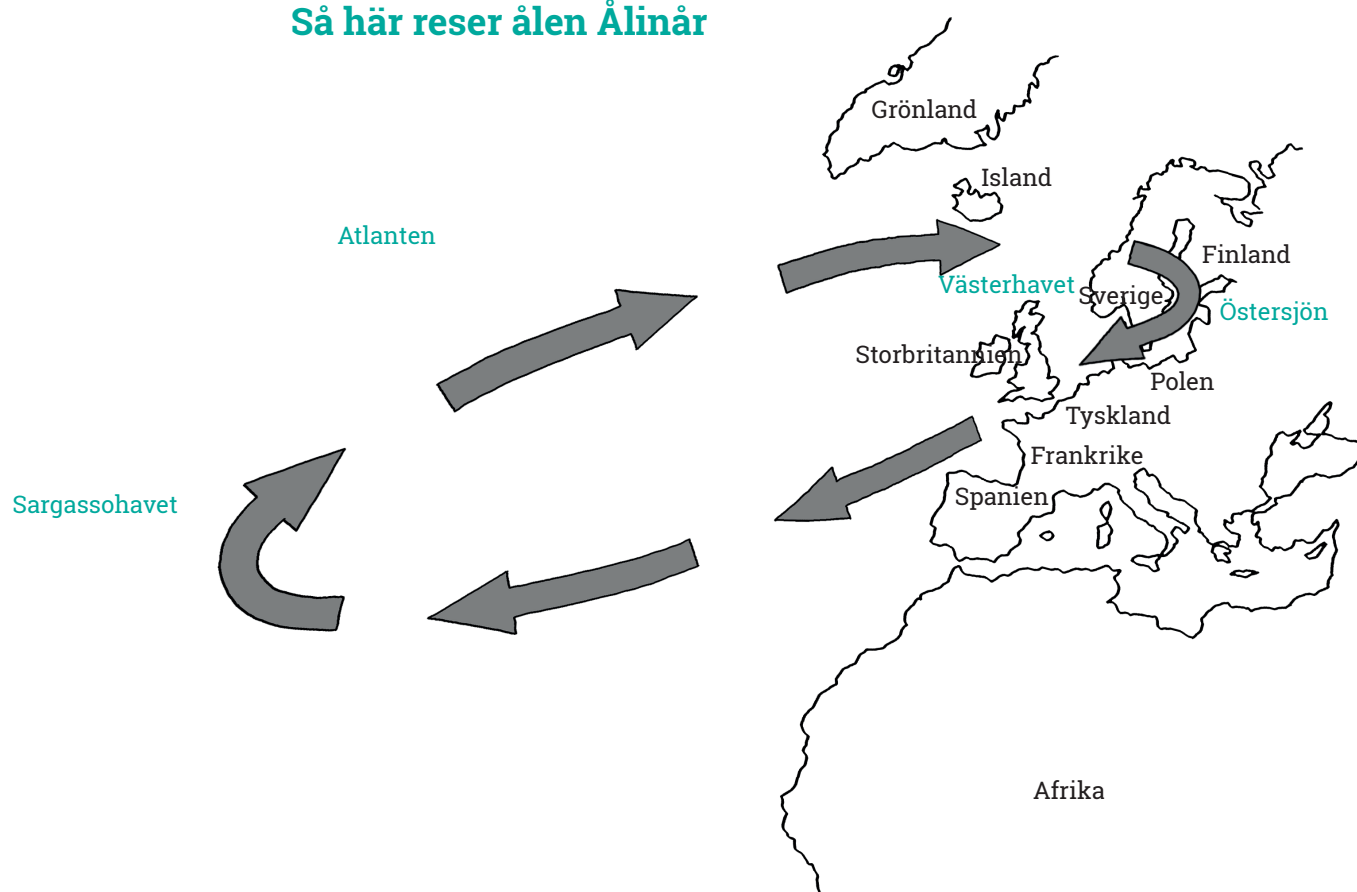
Den lilla ålpojken från hitfärden hade vuxit till en stilig herre med stora ögon. Ålinår kände genast igen hans vackra blick. De fick kontakt och gjorde sällskap ner mot Västerhavets botten. Ingen kunde veta vad de hade för sig där nere. De var som uppslukade av havet. Efter en mycket lång stund kom de upp igen från djupet. De hade bestämt sig för att gifta sig. Bröllopsresan skulle naturligtvis gå till Sargassohavet. Nu hördes ett plötsligt muller. En stor skara med blankålar kom dånande. Kalabalik och kaos. Som i Ålinårs barndom, då alla trängdes in mot kusten. Nu trängdes alla ut från kusten. Där var tusentals stora ögon, ute i mörkret.

Vad hände sen? Ja, det är svårt att säga. De simmade ut i Atlanten ihop med de andra tusentals ålarna. De försvann allt djupare ner i mörkret, tills de nådde det mystiska Sargassohavet. Förmodligen fick de tusentals barn, som säkert kom upp till ytan och drev med Golfströmmen mot Europa, som ål-barn alltid gjort. Men vad som hände med dem själva vet ingen. Det är en evig gåta.

Slut

Så här reser ålen Ålinår

Naturskyddsföreningen 2018

Text: Roland Arvidsson

Bild: Anders Rådén

Layout: Sofia Liljander

naturskyddsforeningen.se/skola/naturnytta

naturskyddsforeningen.se/natursnokarna

Naturskyddsföreningen